

บทที่ 4

บทสรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย

การวิจัยนี้ แสดงให้เห็นอิทธิพลของตำนานแอนติโกนีที่มีต่อนักประพันธ์ต่างยุคสมัย โซโฟคลีสได้รับแรงบันดาลใจจากตำนานแอนติโกนีในการแต่งบทละครแอนติโกนี บทละครเรื่องนี้ เสนอความขัดแย้งระหว่างผู้มีอำนาจปกครองในรัฐ และผู้ที่อยู่ใต้ปกครองในรัฐ สภาพความขัดแย้ง ทางสังคมและการเมืองร่วมสมัยกับผู้ประพันธ์ในยุคหลัง เช่น อานูย และมัทนี รัตนิน กับสุชาติ ตันทาวณิช มีลักษณะของความขัดแย้งระหว่างผู้มีอำนาจในรัฐและผู้ที่อยู่ใต้ปกครองในรัฐซึ่งคล้ายคลึง กับกับลักษณะความขัดแย้งในสังคมร่วมสมัยของโซโฟคลีส ดังนั้น นักแต่งบทละครดังกล่าว จึงได้นำเอาตำนานแอนติโกนีมาดัดแปลงแต่งเป็นบทละครเพื่อเสนอทัศนะทางสังคมและการเมืองด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพทางสังคมและการเมืองในแต่ละยุคสมัยนั้น มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้ประพันธ์จึงต้องดัดแปลงลักษณะโครงสร้างบางประการในบทละครเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนะที่ต้องการที่จะเสนอต่อสังคมแต่ละยุคสมัยดังกล่าวนี้ด้วย ผลของการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นสากลของตำนานแอนติโกนี ที่เป็นเหตุให้นักแต่งบทละครต่างยุคสมัย เกิดแรงบันดาลใจในการนำเอาตำนานแอนติโกนีมาแต่งเป็นบทละครเช่นเดียวกัน โดยที่เนื้อหาของตำนานที่เกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้มีอำนาจปกครองในรัฐและผู้ที่อยู่ใต้ปกครองในรัฐนั้น เอื้อต่อการนำไปแต่งเป็นบทละครเพื่อเสนอทัศนะทางสังคมและการเมือง

ข้อเสนอแนะ

นอกจากโซโฟคลีสแล้ว นักแต่งบทละครกรีกอื่น ๆ ก็ยังได้นำเอาตำนานแอนติโกนีไปดัดแปลงแต่งเป็นบทละครกรีกประเภทโศกนาฏกรรมอีกหลายคนด้วยกัน เช่น ยูริพิดีส (Euripides)

: 480-406 ก่อนคริสตกาล) นักแต่งบทละครร่วมสมัยกับโซโฟคลีส บทละคร Antigone ของ ยูริพิดีสนั้นมิได้ปรากฏหลักฐานแน่นอนว่าแต่งขึ้นเมื่อใดและมีรายละเอียดของเนื้อหาเป็นเช่นไร เนื่องจากตัวบทละครนั้นมิได้มีปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเนื้อหาที่พบหลักฐานอ้างอิง นั้น แตกต่างออกไปจากบทละครแอนทิโกนี ของโซโฟคลีสบ้าง โดยมีเทพอภินิหาร (deus ex machina) ในตอนจบของเรื่องด้วย และก็เป็นที่ยอมรับกันว่า บทละครของยูริพิดีสนั้นแต่งขึ้น ภายหลังบทละครแอนทิโกนีของโซโฟคลีส¹ นอกจากยูริพิดีสแล้ว อัสตีดามัส (Astydamas) นักแต่งบทละครประเภทโศกนาฏกรรมชาวกรีกก็ได้แต่งบทละคร Antigone ขึ้นด้วยเช่นกัน ในปีที่ 342-341 ก่อนคริสตกาล โดยได้รับอิทธิพลจากบทละคร Antigone ของยูริพิดีส และบทละครเรื่องนี้ได้รับรางวัลที่หนึ่งในการประกวดบทละครในปีนั้น²

นอกจากอิทธิพลที่มีต่อนักแต่งบทละครกรีกดังกล่าวแล้ว ตำนานแอนทิโกนียังได้มีอิทธิพล ต่อนักแต่งบทละครในยุคต่อ ๆ มาอีกด้วย เช่น Lucius Accius (ปีที่ 170-84 ก่อน คริสตกาล) นักแต่งบทละครชาวโรมัน ได้แต่งบทละคร Antigone ขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากบท ละครแอนทิโกนีของโซโฟคลีส³ บทละครแอนทิโกนีของโซโฟคลีสนี้ได้รับการแปลออกเป็นภาษา ต่าง ๆ หลายภาษาด้วยกัน ทำให้บทละครนี้เป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้น เช่น ฉบับที่แปลโดย Luigi

¹William Nickerson Bates, Euripides: A Student of Human Nature (New York: Russell & Russell, 1969), pp. 219-223.

²George Steiner, Antigones (Oxford: Oxford University Press, 1986), pp. 180-181.

³Philip Whaley Harsh, A Handbook of Classical Drama (Stanford: Stanford University Press, 1948), p.103.

Alamanni ชาวอิตาลีใน ค.ศ. 1553 ซึ่งได้มีอิทธิพลเป็นที่รู้จักไปถึงประเทศฝรั่งเศส⁴ จน Jeanne - Antoine de Baif นำไปดัดแปลงเป็นบทกวีในปี ค.ศ. 1573⁵ อันเป็นงานที่มีอิทธิพลต่อบทละคร Antigone ของ Robert Garnier (ค.ศ. 1544-1590) ซึ่งแต่งขึ้นในปี ค.ศ. 1580 อีกด้วย บทละคร Antigone ของ Garnier นี้เป็นบทละครที่มีนัยทางการเมืองแฝงอยู่ เช่นเดียวกับบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีส โดยที่ในประเทศฝรั่งเศสช่วงนั้น ได้มีสงครามกลางเมืองเกิดขึ้น เหตุการณ์เกี่ยวกับคนที่ไม่ได้รับการฝัง และการประทัดประหารกันระหว่างญาติพี่น้อง เช่น ในบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีสนั้น จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมร่วมสมัยของเขา Garnier จึงได้นำเอาตำนานแอนติโกนีมาแต่งเป็นบทละครเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น⁶ และในปี ค.ศ. 1776 Alfieri นักแต่งบทละครชาวอิตาลีก็ได้แต่งบทละคร Antigone ขึ้นที่เมืองตูริน (Turin) และออกแสดงเป็นครั้งแรกโดยนักแสดงกิตติมศักดิ์ โดยมี Alfieri แสดงเป็น Creonte หรือครีออน บทละครเรื่องนี้ไม่มีโครงเรื่องหลักคล้ายคลึงกันกับบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีส⁷

นอกจากบทละคร Antigone ของ Garnier ที่มีนัยทางสังคมและการเมืองแล้ว ก็ยังมีวรรณกรรมอื่น ๆ อีกหลาย เรื่องที่ได้นำเอาตำนานแอนติโกนีไปใช้แต่งเป็นบทละครเพื่อสะท้อนต่อสังคมและการเมืองร่วมสมัยด้วยเช่นกัน เช่น Bertolt Brecht (ค.ศ. 1898-1956) นักแต่งบทละครชาวเยอรมัน ได้แต่งบทละคร Antigone ขึ้นในปี ค.ศ. 1947 และออกแสดงเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1948 โดยได้เสนอความคิดที่ต่อต้านลัทธิเผด็จการฟาสซิสต์ที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง⁸ และนวนิยายเรื่อง Die Berliner Antigone (ค.ศ. 1958) ของ Rolf

⁴Jacques Morel, La Tragedie (Paris: Librairie Armand Colin, 1964), p. 9.

⁵Steiner, Antigones, p. 139.

⁶Ibid

⁷Ibid., pp. 153-154

⁸Ibid., p. 171.

Hochhuth ชาวเยอรมันนั้น ก็ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเหตุการณ์ที่มีการนำเอาศพของผู้ต่อต้านรัฐ 269 คน ซึ่งถูกประหารโดยเกสตาโปไปมอบให้นักศึกษาแพทย์ที่โรงพยาบาลในเบอร์ลินใช้ศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 1939-ค.ศ. 1945 Hochhuth ได้นำเรื่องราวดังกล่าวนี้มาดัดแปลงเป็นนวนิยาย โดยให้ Anne ตัวละครเอก พยายามที่จะลอบไปนำศพนี้เข้ามาฝัง และต่อมาก็ถูกจับได้ ดังนั้น จึงจะต้องถูกตัดสินลงโทษให้ตัดศีรษะและนำศพไปใช้ในการศึกษาแทนศพ แต่บุตรชายของผู้พิพากษานั้น เป็นคู่หมั้นของเธอซึ่งก็ทำให้เกิดเป็น เรื่องราวที่คล้ายคลึงกันกับในบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีส⁹ เหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองนี้ยังได้ทำให้เกิดวรรณกรรมอีกชิ้นหนึ่งขึ้น คือ บทกวีนิพนธ์ Des Mille Antigones (ค.ศ. 1979) ของ Charlotte Delvo ชาวฝรั่งเศส ซึ่งแต่งขึ้นโดยได้รับแรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ Riga ในช่วงที่นาซียึดครองในปี ค.ศ. 1941 สตรีคนหนึ่งถูกจับได้ขณะที่พยายามฝังศพพี่ชายของเธอที่ถูกประหารชีวิต เธอได้อธิบายเหตุผลว่า "เพราะว่าเธอเป็นพี่ชายของฉัน" และในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1943 ที่หมู่บ้าน Kalavrita ทหารเยอรมันได้บุกเข้าในหมู่บ้านและฆ่าผู้ชายตายทั้งหมด พวกผู้หญิงซึ่งถูกขังอยู่ในโรงเรียน ได้ฝังที่คุมขังออกมาเพื่อฝังศพญาติพี่น้องของตนโดยมิได้เกรงกลัวต่อคำสั่งห้ามของทหารเยอรมัน ซึ่งมีโทษถึงตาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้คล้ายคลึงกับที่เกิดขึ้นในตำนานแอนติโกนี ดังนั้น Charlotte Delvo จึงได้นำเอาเรื่องราวเหล่านี้มาแต่งเป็นบทกวีนิพนธ์ดังกล่าวขึ้น¹⁰

นอกจากนี้แล้ว ตำนานแอนติโกนียังได้มีอิทธิพลถึงศิลปะแขนงอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน เช่นที่ Mendelssohn ได้นำเอาตำนานแอนติโกนีไปแต่งเป็นโอเปร่า เรื่อง "Antigone" ในปี ค.ศ. 1841 ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก¹¹ และ Arthur Honegger ก็ได้แต่งโอเปร่าเรื่อง "Antigone" จากตำนานแอนติโกนีในปี ค.ศ. 1927 และประสบความสำเร็จมากเมื่อนำออกมาแสดงอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1981¹² Carl Orff ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่นำเอาเรื่องนี้ไปแต่งเป็นโอเปร่า

⁹Ibid., p. 143.

¹⁰Ibid., pp. 108-109.

¹¹Ibid., p. 8.

¹²Ibid., p. 169.

ชื่อ "Antigonae" ในปี ค.ศ.1949 ซึ่งมีแนวคิดที่รุนแรงแตกต่างไปจากของนักแต่งเพลงคนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด¹³ และในด้านภาพยนตร์ Heinrich Boll ก็ได้นำเอาตำนานแอนติโกนีไปดัดแปลงเป็นภาพยนตร์เรื่อง "Der Herbst in Deutschland" (ค.ศ.1979) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเยอรมันในช่วงที่มีขบวนการใต้ดินต่อต้านรัฐบาล เรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์นั้น มีโครงเรื่องที่คล้ายคลึงกันกับในบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีส¹⁴ และ George Tsavellas ก็ได้สร้างภาพยนตร์ "Antigone" (ค.ศ.1961) ขึ้นจากบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีสด้วยเช่นกัน¹⁵

ดังนั้น อิทธิพลของตำนานแอนติโกนี จึงมีได้มีเพียงที่ปรากฏในบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีส บทละครองติกอนของแอนนุส และบทละครอันตราคินีของมัทนี รัตนิน กับสุชาวดี ตัณฑวณิช ดังที่ได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เท่านั้น หากแต่ยังมีปรากฏในวรรณกรรมอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง และในงานศิลปะแขนงต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ในการวิจัยนี้ ได้เลือกบทละครที่แต่งขึ้นจากตำนานแอนติโกนีมาศึกษาเปรียบเทียบเพียงสามบท เนื่องจากเป็นการทำวิจัยในประเทศไทย ซึ่งควรรำบทละครฉบับภาษาไทย กล่าวคือ อันตราคินี มาศึกษา ดังนั้น จึงได้เลือกบทละครองติกอนของแอนนุส ซึ่งเป็นบทละครที่มีอิทธิพลต่อบทละครอันตราคินี และบทละครแอนติโกนีของโซโฟคลีส ซึ่งมีอิทธิพลต่อบทละครองติกอน อีกทั้งเป็นบทละครบทแรกที่แต่งขึ้นจากตำนานแอนติโกนีมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบด้วย อย่างไรก็ตามวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ที่แต่งขึ้นจากตำนานแอนติโกนีซึ่งเสนอทัศนะทางสังคมและการเมือง โดยได้รับแรงบันดาลใจจากสังคมร่วมสมัย เช่น บทละครของ Garnier บทละครของ Brecht นวนิยายของ Hochhuth และกวีนิพนธ์ของ Delbo นั้น ก็เป็นผลงานที่น่านำมาศึกษาเปรียบเทียบ รวมทั้งวรรณกรรมอื่น ๆ ที่แต่งขึ้นจากตำนานแอนติโกนี ซึ่งอาจนำมาศึกษาเปรียบเทียบได้ไม่ว่าของกลวิธีหรือไม่ว่าอื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่นเดียวกันกับงานศิลปะแขนงอื่น ๆ อาทิ ดนตรี และภาพยนตร์ดังได้กล่าวมาแล้ว

¹³ Ibid., pp. 169-170.

¹⁴ Ibid., p. 151.

¹⁵ Ibid., pp. 148-149.